

Otto Groth - kadonneen tutkimuskohteen metsästäjä

Otto Groth kirjoitti tieteellisen tuotantonsa toimittajan työnsä ohessa tai jäätyään eläkkeelle. Hän oli koko tutkijan uransa ajan tieteellisen yhteisön ulkopuolella. **Die Zeitungin** ensimmäisen niteen ilmestyttyä vuonna 1928 Groth suunnitteli akateemista uraa, mutta suunnitelma raukesi. Tunnustuksena tieteellisestä työstään Münchenin sanomalehtitieteellinen yhdistys nimitti Grothin kunniajäsenekseen 1931, ja 1932 hänet hyväksyttiin jäseneksi "tiedeneuvostoon" (Publizistik 1965, 458).

Grothin tieteellinen tuotanto on nimikemäärältään suppea. Se koostuu väitöskirjasta **Die Politische Presse Württembergs** (1915), neliosaisesta lehdistöhistoriasta **Die Zeitung I-IV** (1928-1930), saksalaisen sanomalehtitieteen historiasta **Die Geschichte der deutschen Zeitungswissenschaft** (1948) sekä seitsenosaisesta teoksesta **Die unerkante Kulturmacht I-VII** (1960-72). Muu tuotanto rajoittuu sanomalehtiartikkeleihin ja muutamiin kirjoituksiin tieteellisissä aikakauslehdissä.

Väitöskirja

Grothin väitöskirja on yksi niistä

harvoista töistä, jossa käytettiin hyväksi Max Weberin ensimmäisillä saksalaisilla sosiologipäivillä vuonna 1910 pitämää puhetta, jossa tämä esitteli tutkimusohjelmansa sanomalehden olemuksen sosiologiasta. Weberin mukaan sanomalehtitieteen lopullisena tehtävänä olisi tutkia lehdistön vaikutusta ihmisen tajuntaan. Ongelman ratkaisuun ei voitaisi paneutua heti, vaan vastaaminen vaatisi laajan esityön ja tutkimuksen. Weberin mukaan liikkeelle olisi lähdettävä sanomalehden sisällön ja muodon muutosten määrällisestä erittelystä. Ennen kaikkea olisi tutkittava uutisten, ilmoitusten, mielipideartikkeleiden ja pääkirjoitusten suhteissa tapahtuneita määrällisiä muutoksia. Tämä "halpamainen ja epäjalo" tehtävä olisi vasta alku; määrällisestä analyysistä olisi edettävä laadulliseen analyysiin. Näin edeten saavutettaisiin päämäärä ja pystyttäisiin vastaamaan kysymykseen, miten sanomalehdistö vaikuttaa ihmisen tajuntaan. (Weber 1979, 181.) Weberiä voi pitää ensimmäisenä empirisen sisällönanalyysiin perustuvan tutkimusmenetelmän perusteiden luoja-

Weberin toinen keskeinen kysy-

myksenasettelu oli sanomalehden suhde puolueisiin, liikemaailmaan sekä lukemattomiin muihin ryhmiin, jotka vaikuttavat ja joihin vaikutetaan julkisuudessa. Kolmanneksi Weber oli kiinnostunut sanomalehden erityisyydestä liikeyrityksenä, sillä sanomalehti on luonteeltaan Janus-kasvoinen: sen asiakkaat koostuvat sekä lukijoista että ilmoittajista. Näin Weber jakoi lehdistötutkimuksen lehdistömielipiteeseen ja lehdistötalouteen. Edellinen oli määrällistä ja jälkimmäinen määrällis-laadullista tutkimusta (mt., 176-81). Sopivia tutkimusaiheita olisivat Weberin mielestä olleet mainonnan luokittelu senaikaisessa lehdistössä, Württembergin lehdistö, Länsi-Preussin paikallislehdistö sekä sanomalehden tunnuspiirteiden tutkiminen (Hardt 1979, 182).

Grothin väitöskirja perustui Württembergin poliittisten, taloudellisten ja kulttuuristen olojen vuorovaikutukseen sekä toisaalta alueen yleiseen mielipiteeseen ja Württembergin lehdistön erikoislaatuisuuteen (Ebehard 1965, 196). Groth tilastoi alueen kymmenen erityyppisen lehden tulot ja menot, tilaus- ja ilmoitushintojen jakautumisen sekä lehtien levikin. Kireän kilpailun vuoksi nämä tiedot olivat tarkoin varjeltuja salaisuuksia, mutta Grothin onnistui saada kustantajilta tietoja, koska hän oli **Frankfurter Zeitungin** kirjeenvaihtajana Württembergissä ja hänen oli onnistunut luoda hyvät suhteet paikallisiin kustantajiin.

Väitöskirjan laajin ja valaisevin luku koski toimituksellisen aineiston jakautumista uutisiin ja mielipide-artikkeleihin. Grothin otokseen kuului jokaisen kymmenen lehden vuosikerta ja Groth tilastoi joka ainoan numeron aineiston (mt., 200). Lopuksi Groth ennusti, että

tulevaisuudessa lehtien monipuolisuus vähenee, sensaatioaineuksen osuus kasvaa, puoluepoliittinen kirjoittelu vähenee, valokuvat lisääntyvät ja että sanomalehti altistuu kaikenlaiselle riippuvuudelle ulkoisista tekijöistä (mt., 201). Grothin väitöskirja edusti tutkimusmetodia, jota myöhemmin alettiin kutsua määrälliseksi sisällönanalyysiksi. Se jäi lähestymistavaltaan yhdeksi harvoista alallaan; empiirisen aineiston kokoaminen ja taulukointi oli erittäin työlästä ja aikaavievää, Groth toteaa väitöskirjassaan.

Die Zeitung

Jo ennen väitöskirjansa valmistamista Groth oli ollut yhteydessä Max Weberiin, jonka hän tunsikin henkilökohtaisesti. Weberin kanssa käymistään keskusteluista innostuneena Groth aloitti jo ennen ensimmäisen maailmansodan puhkeamista kerätä aineistoa "tärkeimmän sanomalehtiopillisen aineiston kokonaisuudesta" varten (Publizistik 1965, 457). Työ oli tähdellinen, koska eri tieteiden aloilta oli kertynyt huomattava määrä sanomalehdistöä käsittelevää tietoutta. Seuraava askel olisi tämän materiaalin kokoaminen systemaattiseksi esitykseksi. Neli-osaisen **Die Zeitungin** kokoaminen oli erittäin vaivalloista, koska teos perustui primaariaineistoon, josta suuri osa oli jo kadonnut tai vaikeasti saatavilla. **Die Zeitungin** aineiston kerääminen kesti 12 vuotta. Vaikeutta lisäsi se, ettei sanomalehtitieteen alueelta ollut olemassa systemaattista teosta, josta olisi voinut löytää enemmän tai vähemmän järjestettyä materiaalia. (Groth 1928, xiii.)

Kuten kaikissa tutkimuksissaan Groth pohtii sanomalehtitieteen teoreettisia perusteita. **Die Zei-**

tungissa hän kritisoi aikalaisiaan siitä, että nämä ovat sanomalehden olemassaolon edellytysten ja sen olemuksen välttämättömyyksiä pohtimisen sijasta harrastaneet etupäässä sanomalehdistön moraalista kritiikkiä. Groth pyrkii määrittelemään sanomalehtitieteen paikan tieteiden järjestelmässä sekä sen käyttämän tutkimusmetodin: sanomalehtitiede on kulttuuritiede, jonka kohteena ovat tosiasiat ja menetelmänään se käyttää empiiristä mittaamista (mt., viii-x). Hän vaati tutkimuskohteen terävää rajaamista siten, että saavutetaan tietoa sanomalehden erityisestä olemuksesta, laeista ja tarpeista. Sanomalehti ei ole historiaton, vaan sen olemus on määrätty ajan ja paikan suhteen. Sanomalehtitiede käyttää sosiologian tutkimusmetodia, ja ennen kaikkea massapsykologian, historian sekä kansantalous- ja taloustieteen molemminpuolisesta yhteydestä ja läpäisystä syntyy sanomalehtitieteen erityinen tutkimusmetodi. Kaikki kulttuuritieteet ovat sanomalehtitieteen aputieteitä, mutta niiden metodien ja tulosten soveltamisessa on otettava huomioon sanomalehtitieteen erityisyys ja tarkasti rajattu tutkimuskohde (mt., xi).

Groth muistuttaa, että sanomalehtitiede ja sen tutkimuskohde ovat vain yksi puoli sanomalehdestä, jossa henkinen puoli on tärkeämpi ja ratkaisevampi kuin taloudellinen puoli. Siksi sanomalehteä on tarkasteltava osana kulttuurikokonaisuutta eikä siitä irrallaan (mt., x). **Die Zeitung** jakautuu kahteen osaan. Yleinen sanomalehtitieto muodostaa teoreettisen osan ja erityinen sanomalehtitiede käsittelee yksittäisen maan lehdistöoloja - tässä tapauksessa saksalaista lehdistöhistoriaa.

Sanomalehtitieteen historia

Kun Groth erotettiin **Frankfurter Zeitungista** kansallissosialistien noustua valtaan, ei hän enää saanut julkaistua tieteellisiä kirjoituksiaan. Groth alkoi kuitenkin valmistella useampiosaista teosta, jonka työnimi oli "Sanomalehtitieteen perusteet". Teoksen välityönä ilmestyi 1948 saksalaisen sanomalehtitieteen historia, **Die Geschichte der deutschen Zeitungswissenschaft**, joka on edelleenkin ainoa esitys Zeitungswissenschaftin historiasta. Tutkimuksen motiivina oli sanomalehtitieteen kehittämättömyys: "... siitä huolimatta, että saksalaisissa yliopistoissa on vuosikymmenien ajan ollut 'sanomalehtitieteellisiä' professuureja ja instituutteja, ei meillä ole vielä kukaan sanomalehtitiedettä" (Groth 1948, 5). Sanomalehtitieteeltä puuttui edelleenkin oma tutkimuskohde, metodi sekä tieteellinen järjestelmä. Sanomalehtitieteellisellä tutkimuksella oli kuitenkin 250-vuotinen historiansa, jonka aikana oli kerätty tietoja, väittämiä ja normeja, jotka koskivat sanoma- ja aikakauslehden olemusta. Näiden tietojen kokoaminen ja niiden tieteellisen arvon osoittaminen olisi Grothin mukaan voinut luoda perustan sanomalehtitieteelle itsenäisenä tieteenä (mt., 5).

Grothin mukaan tieteen käsitteenmuodostus ja ongelmanasettelu ovat sidoksissa yhteiskunnalliseen kehitykseen. Tuotantovoimien ja henkisen rakenteen kehitysaste määräävät mitä tutkitaan ja miten (mt., 192). Yleisesti ottaen on sanomalehtitieteellinen tutkimus ollut luonteeltaan sosiaaliteknologista ja palvellut välittömiä yhteiskunnallisia intressejä. Grothin historia painottuu sanomalehtitieteen esihistoriaan eikä institutionalisoi-

tunut sanomalehtitiede saa paljoakaan huomiota osakseen.

Yliopistollista sanomalehtitiedettä Groth kutsuu ironisesti "niin sanotuksi" sanomalehtitieteeksi, ja syyttää sitä tieteellisestä puoskaroinnista. Sillä ei ole koskaan ollut omaa tutkimuskohdettaan eikä metodia, jotka ovat itsenäisen tieteen välttämättömiä edellytyksiä (mt., 322). Kansallissosialismi johti virallisen sanomalehtitieteen sivuraiteelle: se oli kansallissosialistien erityisessä suojelussa, uusia professuureja perustettiin, journalisteille järjestettiin peruskoulutus, luentoja ja opetusta ohjailtiin ja opiskelijoille annettiin puolen vuoden käytännön harjoittelu (mt., 337). Virallinen sanomalehtitiede tuki tutkimuksellaan ja koulutuksellaan kansallissosialismia.

Sanomalehtitieteen historiassa Groth täsmentää sanomalehtitieteen metodin ja tutkimuskohteen pitkälle samaan muotoon, jollaisena hän esittää sen **Die unerkannte Kulturmacht** -teoksessa. Tieteellisyyden tuominen sanomalehtitieteeseen muiden tieteenalojen, kuten sosiologian, sosiaalipsykologian tai taloustieteen kautta on väärä ratkaisu. Sanomalehtitieteen tutkimuskohde on Grothin mielestä sanomalehden oma olemus. Tähän saakka poliittiset ja käytännölliset intressit ovat liiaksi ohjanneet sanomalehtitiedettä harhaan, kuten lehdistön vaikutuksen tutkimiseen. Grothin ajattelussa on nähtävissä selvä muutos, jos sitä verrataan hänen **Die Zeitung**issa esittämäänsä näkemykseen. Siinä Groth näki sanomalehtitieteen risteyksenä, jossa monien eri tieteiden metodit kohtaavat, ja leikkauksessa löytyy sanomalehtitieteen itsenäinen asema.

Sanomalehden käsitteen Groth rajaa neljän olemusmääreen avulla:

aktuaalisuus, periodisuus, universaalisuus, publisiteetti; muut tunnukset, jotka eivät ole tekemisissä sanomalehden idean vaan sen materialisaation kanssa, ovat tarpeettomia. Myös sellaiset olemusmääreet, jotka kuvaavat jotakin historiallista ilmiötä tai osatotuutta ovat tarpeettomia (mt., 336-40). Groth ei ryhdy vielä sanomalehtitieteen historiassaan esittämään systemaattisesti sanomalehtitieteen eriytyneisyyttä, mutta asettaa sen seuraavan teoksensa päämääräksi (mt., 352). Groth tunnustaa Max Weberin merkityksen sanomalehtitieteen oman tutkimuskohteen ja metodin hahmottamisessa: "... mutta jos sanomalehtitiede joskus tulee löytämään oman metodinsa ja tutkimuskohteensa, kuuluu siitä suurin kunnia Max Weberin saavutuksille" (mt., 300).

Kulturmacht

Vain tämä laaja historiallis-empirinen ja teoreettinen perusta mahdollisti, että Groth uskalsi ottaa askeleen individualisoivasta tutkimusotteesta yleistävään. **Die unerkannte Kulturmacht** -teosta hän valmisteli päivittäin lähes kolmekymmenen vuoden ajan (Groth 1960, x). Seitsemänosainen teos ei valmistunut koskaan lopullisesti. Ensimmäinen nide ilmestyi vuonna 1960, ja Groth työskenteli teoksensa parissa aina kuolemaansa asti vuonna 1965. Hän oli kuollessaan 90 vuoden ikäinen. **Die unerkannte Kulturmachtin** viimeinen osa ilmestyi 1972 hänen poikansa työstämänä.

Grothin etääntyminen **Die Zeitungin** yhteiskuntatieteellisestä argumentoinnista hengentieteellisyyden suuntaan sekä hänen tutkimuksensa spekulatiiviset tulokset vaikuttivat siihen, ettei

Grothin teoksella ollut vaikutusta tieteelliseen kehitykseen. Saksalaisessa tieteellisessä keskustelussa Grothin teos sivuutettiin huomiotta.

Die unerkante Kulturmacht -teoksessa Grothin lähtökohtana on kokonaisajattelu, dialektiikka. Jotta voisimme sanoa, mikä esimerkiksi sanomalehti on, on meidän tunnettava kaikki sen muotoutumiseen vaikuttavat seikat historiallisessa kehityksessään. Vasta kokonaisuus on totuus. Grothin mukaan kulttuurijärjestelmässä on kolme tutkimuksen päämäärää: ajaton, ajallinen ja normit. Ajaton ilmaisee pysyvää, muuttumatonta eli kohteen olemusta; tämä muodostaa tutkimuksen teoreettisen osan. Ajallisen tutkimuksen päämääränä on ilmiön konkreettinen puoli empiirisenä kohteena ja käytännöllisesti tuotettuna. Normatiivisen tutkimuksen päämäärä ilmaisee sen, millainen kohteen tulisi olla ja mikä olisi sen paikka ja tehtävä kulttuuriyhteiskunnassa. Jokaisen kulttuuri-esineen tarkastelussa on Grothin mukaan otettava huomioon sen syntyminen, muoto, sisältö, käyttö ja vaikutus. Nämä kaksi edellä esitettyä jaottelua muodostavat Grothin teoksen rakenteen perustan.

Ensimmäinen nide on nimeltään "Teoksen olemus" (**Wesen des Werkes**). Siinä täsmennetään sanomalehden omalakisuus ja esitetään sanomalehtitieteellisen tutkimuksen metodi ja kohde. Nide muodostaa grothilaisen sanomalehtitieteen teoreettisen osan.

Toisen niteen aiheena on sanomalehden oleminen (**Sein des Werkes**), ja siinä käsitellään sanomalehden materiaalista muotoa historiallisessa kehityksessä. Sanomalehden materiaalsen muodon elementteinä ovat mm. formaatti, nimi, logo, juttutyypit, kuvat, ilmoitukset ja journalistinen tyyli.

Toisessa niteessä ovat esillä myös arvot ja päämäärät, joita tarkastellaan siitä näkökulmasta, mitkä ovat eri toimijoiden - toimittajat, lukijat ja eturyhmät - motiivit sanomalehdessä. Grothin mukaan inhimillisen toiminnan erityisyys on siinä, että se on arvojen ja päämäärien välittämää; siksi tämä kysymys on olennainen ja läpäisee Grothin teoksen.

Kolmannessa niteessä tarkastellaan, miten eri osapuolten arvot ja päämäärät realisoituvat. Siinä käsitellään reaalista sanomalehteä, niteellä on nimenä "Teoksen tuleminen" (**Werden des Werkes**). Kohteena on sanomalehti taloudellisena yrityksenä aina yritysmuodosta, rahoituksesta, myynti- ja ilmoitustuloista kustantajan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin asti. Myös neljäs nide tarkastelee teoksen tulemistä, mutta journalistisen ammatin näkökulmasta. Siinä on otettu huomioon niin journalismin erityisyys ammatina, toimittajien persoonallisuus, ammattiyhdistystoiminta kuin myös toimituksen ulkopuoliset osastot kuten ilmoitusosasto.

Viides osa käsittelee "Teoksen vaikutusta" (**Wirken des Werkes**). Aluksi käydään läpi erityiset journalistiset vaikutuskeinot sekä olemusmääreiden kautta tapahtuva vaikuttaminen. Laajemman kokonaisuuden muodostaa yhteiskunnan eri instituutioiden vaikutus sanomalehden välityksellä kulttuuriyhteiskuntaan.

Kuudennessa niteessä Groth määrittelee journalistisen paikan yhteiskunnassa. Hän jakaa kulttuuriyhteiskunnan spesiaaleihin kulttuurijärjestelmiin (tekniikka, talous, valtio) sekä universaaleihin järjestelmiin (tiede, taide, uskonto). Grothin mukaan journalistinen asettuu näiden kahden kulttuurijärjestelmän väliin. Tämä muodostaa Grothin

sanomalehtitieteen normatiivisen osan.

Seitsemäs nide käsittelee sanomalehden ja yleisön välistä vuorovaikutusta, yleistä yhteiskunnallista kehitystä ja journalistista tässä kokonaiskehityksessä. Grothin teos on tutkimusohjelma, joka esittää kaikki ne osa-alueet, jotka sanomalehteä koskevan tutkimuksen tulisi läpikäydä. Vasta kun tunnetaan tämä kokonaisuus, voidaan sanoa mikä sanomalehti on: silloin tuntemattomasta kulttuuri-mahdista tulee tunnettu kulttuuri-mahti.

Sanomalehden olemus

Sanomalehtitieteen kohtalonkysymys on ollut koko sen historian ajan, kuinka vakiinnuttaa sille itsenäinen asema tieteiden joukossa. Esimerkiksi Otto Grothin tuotantoa yhdistävänä piirteenä on ollut aina **Die Zeitung**ista lähtien kestävän perustan etsiminen sanomalehtitieteelle. Saman ongelman ratkaiseminen on myös **Die unerkante Kulturmacht**-teoksen lähtökohta ja tavoite.

Grothin mukaan uuden, itsenäisen tieteen on löydettävä oma tutkimuskohde, jota mikään muu tieteenala ei ole aiemmin tematisoinut. Lisäksi edellytetään omaa metodologiaa sekä tietojen hierarkkista järjestelmää. Erityistiede syntyy siten, että luonnontieteellisestä tai kulttuurisesta kosmoksesta erotetaan yhtenäisen tarkastelutavan avulla asiasisältö. Grothin mukaan materiaalisen kohteen, esimerkiksi sanomalehden, uutuus ei luoa itsenäistä tiedettä, vaan se tuotetaan uuden tarkastelutavan eli metodin avulla. Siten tarkastelutapa tuottaa tutkimuskohteen. (Groth 1960, 1-5.)

Sanomalehtitieteen kohteena ei voi olla poliittis-historiallinen sisältö tai kirjallinen muoto, sillä

muut tieteet tutkivat näitä aiheita ja niillä on sanomalehtitieteelle ainoastaan toisarvoista merkitystä. Itsenäisenä tieteenä Zeitungswissenschaft on kiinnostunut sanomalehden "ideasta", "olemuksesta", ja "luonnosta" - sen merkityksestä, olennaisiksi tunnetuista puolista, pysyvistä ominaisuuksista ja tämän rakenteen yhtenäisyydestä. Tältä pohjalta löytyy sanomalehtitieteen metodi, kohde, järjestelmä sekä sen paikka osana kulttuuritiedettä. Materiaalinen muoto tai tekninen valmistaminen ovat epäolennaisia kohteen rajaamisessa ja käsitteenmuodostuksessa, ne eivät kuulu kulttuuriesineen olemukseen eivätkä sen merkitykseen. Sanomalehden olemus ei määräydy materialisaation mukaan, näin ollen esimerkiksi muutkin viestintävälineet, kuten radio, televisio tai vaikka seinäkirjoitus voivat kuulua sanomalehtitieteen tutkimusalueeseen. Edellytyksinä ovat yhteinen idea ja olemus sanomalehden kanssa. (Mt., 6-7.)

Sanomalehtitiede on kulttuuritiedettä. **Die unerkanntessa** Groth täsmentää tätä jo **Die Zeitungissa** (1928, ix) esittämäänsä ajatusta. Kulttuuriesineissä on kysymys arvosuhteesta, niissä realisoituvat inhimillisen käytännön arvot ja päämäärät, lisäksi näihin kulttuuriesineisiin sisältyy merkitys, koska ne eivät ole mielivaltaisesti vaan teleologisesti tuotettuja jonkin päämäärän toteuttamista varten (mt., 5).

Kulttuuritieteissä vallitsee metodinen pluralismi ja tiedon hankkimiseen voidaan käyttää useita menetelmiä. Kuitenkaan mitkä hyvänsä metodit eivät kelpaa, vaan niiden on suuntauduttava kohteen mukaisesti. Kulttuuritieteen yleinen menetelmä on ymmärtäminen (Groth 1960, 32-33). Jos kerran

vallitsevana on metodien pluralismi ja kulttuuritieteiden yleisenä menetelmänä on "ymmärtäminen", niin mikä sitten on sanomalehtitieteen oma metodi, jota Groth on pitänyt välttämättömänä edellytyksenä itsenäiselle tieteelle?

Grothin mukaan hänen tarkoittamansa "oma metodi" ei ole metodi menettelytavan merkityksessä, vaan se on tarkastelutapa, kiinteä piste, josta materiaalista tutkimuskohdetta (sanomalehteä) tarkastellaan ja käsitellään yhtenäisesti sen kokonaisuudessa. Vasta tästä tarkastelutavasta edetään tieteellisen päättelyn "sääntöihin". Metodi ja tutkimuskohde ovat erottamattomasti toisiinsa sidotut, koska edellinen määrittelee jälkimmäisen (mt., 41.) Rickertiläinen luokittelu sisältää ajatuksen, että usealla tieteellä voi olla sama tutkimuskohde, mutta niiden itsenäisyyden määrittelee formaalinen kohde eli metodi (Juntunen & Mehtonen 1982, 88). Sanomalehteä voivat tutkia muutkin tieteet, mutta sanomalehden spesifisyys ei ole sen materiaalisessa muodossa; tutkimuskohteena on sanomalehden olemus, joka on ei-esineellinen. Formaalin tutkimuskohteen avulla löydetään sanomalehtitieteen looginen tutkimusesine.

Kun kaikki kulttuuriesineet ovat teleologisesti tuotettuja ja niillä on jokin tehtävä kulttuuriyhteiskunnassa, niin mikä on sanomalehden funktio ja mitä sanomalehtitiede ensisijaisesti tutkii? "Olemuksellista" sanomalehdessä on välittäminen, ei vuorovaikutuksena ihmisten välillä, vaan välittämisen muotona ja sisältönä. Interaktionistinen välittäminen on sosiaalinen prosessi eikä se ensisijassa kiinnosta sanomalehtitiedettä. Välittämisen muoto ja sisältö määräytyy sanomalehden olemuksessa: sanomalehden olemus-

määreistä universaalisuus ja aktualisuus ovat sisällön, periodisuus ja publisiteetti taas muodon kategorioita (Groth 1960, 54.) Neljässä olemusmääreessä sekä välittämisen muodossa ja sisällössä kulminoituvat grothilaisen "puhtaan" sanomalehtitieteen metodi ja tutkimuskohde.

Sanomalehtitiedettä kiinnosti välittämisen muoto ja sisältö, jotka ovat sanomalehdessä sen erityisyyden määäämiä, eikä niitä voida rinnastaa muiden viestintävälineiden kuten esimerkiksi kirjallisuuden muotoon ja sisältöön; kirjallisuus ja journalismi eivät ole keskenään laadullisesti jatkuvia. Grothin mukaan sanomalehden spesifisyyden muihin kulttuurituotteisiin määrittelevät juuri universaalisuus, periodisuus, aktualisuus sekä publisiteetti. Samalla kun ne esittävät journalistisen erityisyyden, voidaan niitä käyttää sanomalehden "tunnistamiseen": mikäli nämä määreet ovat olennaisesti hallitsevina kulttuuriesineen olemuksessa, on kyseessä sanomalehti.

Saksalaisen sanomalehtitieteen historiassaan Groth (1948) muotoili ajatuksen, että ainoastaan sellaiset olemusmääreet ovat tarpeellisia, jotka ilmaisevat sanomalehden olemusta eivätkä materialisaatiota tai ulkoisia tunnusmerkkejä. Toisaalta sellaiset määreet, jotka koskevat historiallisia ilmiöitä tai osatotuuksia, ovat tarkoituksettomia.

Tähän sisältyy ajatus, että olemusmääreet ovat ahistoriallisia, eli ne pätevät kaikkiin tähän asti olleisiin ja myös kaikkiin tulevaisuudessa ilmestyviin sanomalehtiin. Olemusmääreiden tarkoitus on osoittaa juuri ne pysyvät muuttumattomat ominaispiirteet, jotka ovat yhteisiä kaikkien aikojen sanomalehdille ja jotka tekevät sanomalehdestä sen mikä se on. Olemusmääreet eivät ole siinä mie-

lessä ikuisia, etteikö niiden asema ja sisältö kehittyisi. Niiden arvojärjestys muuttuu: jonakin aikana universaalisuus on olennaisempi tunnus kuin periodisuus ja päinvastoin (Groth 1948, 340).

Vaikka Groth esittelee olemusmääreet yksitellen, on huomattava, että ne liittyvät toisiinsa ja ovat kaikinpuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään, ja vasta kokonaisuus ilmaisee sanomalehden olemuksen ja omalakisuu den. Toisaalta on huomattava, että näin konstruoituna sanomalehden olemus on eristetty kulttuurijärjestelmästä ja täysin abstrakti eikä vastaa konkreettista sanomalehteä. Grothin mukaan on lähdettävä liikkeelle olemuksesta, jotta ylipäänsä olisi mahdollista ymmärtää konkreettisen sanomalehden kehityslakeja.

Olemusmääreet antavat vastauksen useimpiin sanomalehtitieteen esittämiin kysymyksiin: ne paljastavat sanomalehden olemuksen, sanomalehtitieteen loogisen tutkimusesineen, ilmaisevat, mikä tekee jostakin tekstistä journalistisen, määrittelevät journalistin ammatin erityisyyden sekä journalistisen työn välttämättömyyden ja vapauden rajat.

Kirjoitus perustuu tekijän valmisteilla olevaan pro graduun.

Kirjallisuus

EBEHARD, Fritz. Würdigung dach fünfzig Jahren. Otto Groths Dissertation

"Die politische Presse Württembergs". Publizistik, (1965):3/4.

GROTH, Otto. Die Geschichte der deutschen Zeitungswissenschaft. München, Buchverlag Dr. Konrad Weinmayer GmbH, 1948.

GROTH, Otto. Die politische Presse Württembergs. Tübinger Diss. Stuttgart, 1915.

GROTH, Otto. Die unerkannte Kulturmacht I. Grundlegung der Zeitungswissenschaft (Periodik). Das Wesen des Werkes. Berlin, Walter de Gruyter & Co. 1960.

GROTH, Otto. Die unerkannte Kulturmacht II. Das Sein des Werkes. Berlin, 1961.

GROTH, Otto. Die unerkannte Kulturmacht III. Werden des Werkes. Berlin, 1961.

GROTH, Otto. Die unerkannte Kulturmacht IV. Das Werden des Werkes II. Berlin, 1962.

GROTH, Otto. Die unerkannte Kulturmacht V. Das Wirken des Werkes. Berlin, 1963.

GROTH, Otto. Die unerkannte Kulturmacht VI. Das Wirken des Werkes. Berlin, 1966.

GROTH, Otto. Die unerkannte Kulturmacht VII. Das Wirken des Werkes II. Berlin, 1972.

GROTH, Otto. Die Zeitung I. Ein System der Zeitungskunde (Journalistik). Mannheim, J. Bensheimer, 1928.

GROTH, Otto. Die Zeitung II. Mannheim, 1930.

HARDT, Hanno. Social Theories of The Press. Early German & American Perspectives. Sage Publications, 1979.

JUNTUNEN, Matti & MEHTONEN, Lauri. Ihmistieteiden filosofiset perusteet. Jyväskylä, 1982 (1977).

PUBLIZISTIK. Otto Groth: Biographie und Bibliographie. Publizistik (1965):3/4.

WEBER, Max. Speech to German Sociological Association 1910. Teoksessa

HARDT, Hanno. Social Theories of The Press. Sage Publications, 1979.

